

LATVIJAS REPUBLIKAS SATVERSMES TIESA

SPRIEDUMS

Latvijas Republikas vārdā
Rīgā 2023. gada 21. decembrī
lietā Nr. 2022-28-03

Satversmes tiesa šādā sastāvā: tiesas sēdes priekšsēdētājs Aldis Laviņš, tiesneši Irēna Kucina, Gunārs Kusiņš, Jānis Neimanis, Artūrs Kučs, Anita Rodiņa un Jautrīte Briede,

pēc SIA „Proud City Enterprises Latvia” un SIA „European Fur Elite Latvia” konstitucionālās sūdzības,

pamatojoties uz Latvijas Republikas Satversmes 85. pantu un Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktu, 17. panta pirmās daļas 11. punktu, kā arī 19.² un 28.¹ pantu,

rakstveida procesā 2023. gada 22. novembra tiesas sēdē izskatīja lietu

„Par Ministru kabineta 2021. gada 28. septembra noteikumu Nr. 662 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” 244. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 105. pantam”.

Konstatējošā daļa

1. Saeima 2020. gada 5. jūnijā pieņēma Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likumu (turpmāk – Covid-19 pārvaldības likums), kas stājās spēkā 2020. gada 10. jūnijā. Šā likuma 4. panta 21. punktā tika noteikts, ka Covid-19 infekcijas izplatīšanās vai izplatīšanās draudu gadījumā Ministru kabinets epidemioloģiskās drošības nolūkos var noteikt aizliegumu ievest Latvijas Republikas teritorijā pret Covid-19 infekciju uzņēmīgu dzīvnieku sugas un šo sugu dzīvnieku produkciju.

Ministru kabinets 2021. gada 28. septembrī pieņēma noteikumus Nr. 662 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības

ierobežošanai” (turpmāk – Covid-19 ierobežošanas noteikumi), kas stājās spēkā 2021. gada 11. oktobrī. Šajos noteikumos reglamentēti dažādi pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai.

Covid-19 ierobežošanas noteikumu 244. punkts noteica: „Aizliegts ievest no citas valsts Latvijas teritorijā ūdeles un neapstrādātas ūdeņu ādas, izņemot gadījumu, ja tiek ievērotas šo noteikumu 264., 265. un 268. punktā noteiktās prasības”.

Ar 2021. gada 21. decembra noteikumu Nr. 894 „Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 28. septembra noteikumos Nr. 662 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai”” (turpmāk – 2021. gada grozījumi Covid-19 ierobežošanas noteikumos), kas stājās spēkā 2021. gada 24. decembrī, 1. punktu Covid-19 ierobežošanas noteikumu 244. punkts tika izteikts jaunā redakcijā: „Aizliegts no citas valsts ievest Latvijas teritorijā ūdeles”.

Savukārt ar 2022. gada 13. decembra noteikumu Nr. 775 „Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 28. septembra noteikumos Nr. 662 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai”” (turpmāk – 2022. gada grozījumi Covid-19 ierobežošanas noteikumos), kas stājās spēkā 2022. gada 16. decembrī, 24. punktu Covid-19 ierobežošanas noteikumu 244. punkts izteikts šādā redakcijā: „Aizliegts no citas valsts ievest Latvijas teritorijā ūdeles, izņemot gadījumu, ja tiek īstenots kāds no šādiem drošības pasākumiem:

244.1. no citas valsts ievestās ūdeles ir profilaktiski vakcinētas ar dzīvniekiem paredzētu vakcīnu pret Covid-19 infekciju;

244.2. ja ūdeles ievēd no citas Eiropas Savienības dalībvalsts, tad nodrošina šo noteikumu 266.¹, 266.², 266.⁵ un 267. punktā minēto prasību izpildi.”

2. Pieteikuma iesniedzējas – SIA „Proud City Enterprises Latvia” un SIA „European Fur Elite Latvia” (turpmāk – Pieteikuma iesniedzējas) – uzskata, ka Covid-19 ierobežošanas noteikumu 244. punkts redakcijā, kas bija spēkā no 2021. gada 24. decembra līdz 2022. gada 16. decembrim, (turpmāk – apstrīdētā norma) neatbilst Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 105. pantam.

Pieteikuma iesniedzējas ir komercsabiedrības, kuru komercdarbības veids kopš 2013. gada ir ūdeļu ievēšana un audzēšana, ūdeļu kažokādu ieguve, pārstrāde un eksportēšana. Pieteikuma iesniedzējas līdz apstrīdētās normas pieņemšanai

vaislas ūdeles ūdeļu pavairošanai un ūdeļu mazuļus audzēšanai esot iepirkušas un ievēdušas Latvijā no citām Eiropas Savienības dalībvalstīm. Apstrīdētās normas dēļ Pieteikuma iesniedzējas vairs neesot varējušas ievest Latvijā ūdeles savas komercdarbības nodrošināšanai. Pieteikuma iesniedzējām neesot iespēju Latvijā iegādāties vaislas dzīvniekus vai ūdeļu mazuļus, jo Latvijas tirgū tie neesot pieejami nepieciešamajā apjomā un kvalitātē. Proti, līdz apstrīdētās normas pieņemšanai vienam audzēšanas ciklam Pieteikuma iesniedzējas esot iegādājušās vidēji 12 000–12 500 augstākās kvalitātes vaislas dzīvnieku. No katras ūdeļu mātes audzēšanai vidēji vienam ciklam tās esot ieguvušas 3–5 ūdeļu mazuļus, kopumā veidojot ūdeļu mazuļu ganāmpulku 30 000–50 000 dzīvnieku apjomā. Savukārt Latvijā, piemēram, 2022. gada 1. janvārī kopumā esot bijušas vien 124 589 ūdeles, no kurām 112 556 ūdeles atradušās novietnē, kurā bija konstatēta Covid-19 infekcija un noteikts aizliegums pārvietot ūdeles. Pat ja Pieteikuma iesniedzējas būtu varējušas iegādāties Latvijā pieejamās ūdeles, to skaits nebūtu bijis pietiekams līdzšinējās Pieteikuma iesniedzēju komercdarbības turpināšanai. Tādējādi apstrīdētā norma ierobežojot Pieteikuma iesniedzējām no Satversmes 105. panta izrietošās tiesības nodarboties ar uzsākto komercdarbību – ūdeļu ieviešanu, audzēšanu, kažokādu ieguvi, apstrādi un eksportēšanu.

Apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums neesot noteikts uz pienācīgā kārtībā pieņemta likuma pamata, jo neesot ievērots labas likumdošanas princips. Proti, Latvija kā Eiropas Savienības dalībvalsts neesot tiesīga pēc saviem ieskatiem noteikt vispārēju aizliegumu kādas preces ieviešanai no jebkuras Eiropas Savienības dalībvalsts. Šādam aizliegumam vajagot būt atbilstošam Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 34. un 36. pantam, samērīgam, kā arī pamatotam ar pierādījumos balstītiem faktiem un ierobežotam laikā. Tāpat Ministru kabinets apstrīdētās normas izstrādes procesā neesot iesaistījis ieinteresētās personas – komercsabiedrības, kas nodarbojas ar ūdeļu audzēšanu, – un neesot konsultējies ar tām. Labas likumdošanas princips esot pārkāpts arī tāpēc, ka likumdevējs neesot vērtējis ar apstrīdēto normu radītās sekas, proti, neesot vērtējis, kādas ekonomiskās un finansiālās sekas ar aizliegumu ievest Latvijā ūdeles tiks radītas ūdeļu audzētājiem. Vajagot ņemt vērā to, ka kopš apstrīdētās normas pieņemšanas esot samazinājies ar Covid-19 inficēto cilvēku skaits, kā arī neesot ziņu par Covid-19 izplatību ūdeļu novietnēs Latvijā, taču Ministru kabinets apstrīdētajā normā ietverto ierobežojumu ilgstoši neesot pārskatījis un neesot apsvēris jautājumu par tā atcelšanu.

Apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis varētu būt citu cilvēku tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzība, jo aizliegums ievest Latvijā ūdeles ierobežojot iespējamu Covid-19 izraisošā vīrusa transmisiju starp dzīvniekiem un cilvēkiem, kā arī iespējamu jauno minētā vīrusa mutāciju rašanos sugu barjeras šķērsošanas rezultātā. Tomēr izraudzītais līdzeklis neesot piemērots minēto mērķu sasniegšanai, jo neaizliedzot dzīvnieku pārvietošanu starp ūdeņu novietnēm Latvijā, bet aizliedzot ievest ūdeles no ārvalstīm, turklāt arī tādām, kurās ūdeņu inficēšanās ar Covid-19 nekad nav konstatēta, un tādām, kurās ūdeles tiek vakcinētas. Tāpat aizliegums attiecoties uz tādām valstīm, kurās ūdeļu saslimšanas gadījumi ir bijuši, bet līdz apstrīdētās normas pieņemšanas laikam jau pilnībā novērsti.

Ministru kabinets esot varējis ieviest alternatīvus risinājumus apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķu sasniegšanai, proti – aizliegt ievest ūdeles tikai no tām valstīm, kurās attiecīgajā laika posmā konstatēta plaša ūdeņu inficēšanās ar Covid-19, vai arī noteikt, ka ūdeņu ieviešana no citām valstīm ir atļauta, taču vispirms tām zināms laiks jāpavada izolācijā. Tāpat Ministru kabinets esot varējis noteikt, ka ūdeles Latvijā var ievest tikai tad, ja pirms tam saņemta, piemēram, Pārtikas un veterinārā dienesta atļauja, ūdelēm veikts Covid-19 tests un tā rezultāts ir negatīvs. Alternatīvs risinājums varētu būt arī aizliegums ūdeles pārvietot starp novietnēm Latvijā, nevis ūdeņu ieviešanas aizliegums, jo Covid-19 infekcijas uzliesmojums esot konstatēts tikai vienā no Latvijā esošajām ūdeņu novietnēm.

No apstrīdētajā normā noteiktā aizlieguma ievest ūdeles Latvijā no visām valstīm sabiedrība negūstot nekādu labumu, savukārt Latvijas ekonomikai ar to tiek nodarīts kaitējums, jo samazinoties darba vietu skaits un nodokļu ieņēmumi no tādas komercdarbības, kurai nepieciešama ūdeņu ieviešana no ārvalstīm.

3. Institūcija, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Ministru kabinets – uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 105. pantam.

Apstrīdētā norma neliedzot Pieteikuma iesniedzējām turpināt savu komercdarbību, jo ūdeles esot bijušas pieejamas arī Latvijā. Saskaņā ar Lauksaimniecības datu centra informāciju 2022. gada 1. janvārī Latvijā kopumā bijušas reģistrētas 124 699 ūdeles. Tāpat esot jāņem vērā, ka 2022. gada 4. martā tika atcelts novietnei, kurā bija konstatēti ūdeņu saslimšanas gadījumi, noteiktais dzīvnieku pārvietošanas aizliegums. Turklāt, izzūdot ar Covid-19 infekcijas

izplatību saistītajiem epidemioloģiskās drošības apdraudējumiem, Pieteikuma iesniedzējas atkal varēšot ievest Latvijā ūdeles no citām valstīm.

Apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums esot noteikts, pamatojoties uz likumu, un Pieteikuma iesniedzēju argumenti, ka nav ievērots labas likumdošanas princips, neesot pamatoti. Proti, Ministru kabinets, pieņemot apstrīdēto normu, esot ievērojis tam Covid-19 pārvaldības likumā noteikto pilnvarojumu lemt par aizliegumu ievest Latvijā noteiktu sugu dzīvniekus. Turklāt regulējums, kas pieņemts Covid-19 infekcijas izplatības mazināšanai, jau pēc savas būtības esot ierobežots laikā, kamēr pastāv ar Covid-19 infekcijas izplatību saistītie epidemioloģiskās drošības apdraudējumi. Apstrīdētā norma neesot pretrunā arī ar LESD 34. un 36. pantā nostiprināto preču brīvas aprites principu, jo pakalpojumu sniegšanas brīvības ierobežojums esot attaisnots ar cilvēku veselības un dzīvības aizsardzības, kā arī dzīvnieku veselības aizsardzības apsvērumiem. Lai gan apstrīdētā norma nav apspriesta ar personām, kuru komercdarbību vai citas intereses tā skar, tomēr par šajā normā ietvērto ierobežojumu esot diskutēts reaģēšanai uz epidemioloģiskās situācijas izmaiņām izveidotajās ekspertu grupās. Lai kontrolētu un mazinātu Covid-19 infekcijas izplatību Latvijā un nodrošinātu pēc iespējas efektīvākus infekcijas ierobežošanas pasākumus, Ministru kabinetam nācies rīkoties nekavējoties, tāpēc nodrošināt sabiedrības līdzdalību apstrīdētās normas pieņemšanas procesā neesot bijis iespējams.

Vienā no Latvijā esošajām ūdeļu novietnēm – SIA „Baltic Devon Mink” – 2021. gada 9. aprīlī esot tikusi konstatēta ūdeles saslimšana ar Covid-19. Tālākas izpētes rezultātā konstatēts, ka Covid-19 izcelsme ūdelēm un cilvēkiem ir vienāda, proti, vīruss SARS-CoV-2, un tas liecinājis par sugu barjeras vairākkārtēju šķērsošanu. Lai gan novietnes darbiniekiem saskaņā ar Covid-19 ierobežošanas noteikumiem bija izvirzītas stingras biodrošības prasības, tostarp obligāta respiratora lietošana, regulāra roku un apavu dezinfekcija, infekcija novietnē turpinājusi izplatīties ne tikai dzīvnieku, bet arī cilvēku vidū. Tādējādi esot pastāvējis nopietns risks, ka ūdeļu novietnē cirkulējošais vīrusa paveids var izkļūt ārpus novietnes, kur tā izplatības ātrumu un ietekmi uz cilvēka veselību neesot bijis iespējams prognozēt, ņemot vērā vīrusa mutācijas risku. Atkārtotu inficēšanās gadījumu konstatēšana SIA „Baltic Devon Mink” piederošajā ūdeļu novietnē sešu mēnešu laikā esot liecinājusi par to, ka ūdeļu populācijā neveidojas ilgstoša imunitāte pret Covid-19 infekciju, kaut arī antivielu testi ir pozitīvi. Tādējādi minētā ūdeļu novietne kļuvusi par SARS-CoV-2 vīrusa rezervuāru un radījusi nopietnus ilglaicīgus epidemioloģiskos draudus gan dzīvniekiem, gan cilvēkiem.

Aizliegums Latvijā ievest ūdeles esot ievērojami ierobežojis iespējamo SARS-CoV-2 vīrusa izplatību dzīvnieku populācijā un saskarē ar dzīvniekiem nonākošo cilvēku vidū. Tādējādi pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis esot citu cilvēku tiesību aizsardzība un šis mērķis tiekot sasniegts, veicinot epidemioloģisko drošību.

Plašas saslimstības apstākļos, kādi pastāvējuši apstrīdētās normas izstrādes laikā, aizliegums ievest Latvijā ūdeles esot bijis zinātniski pamatots un atbilstošs sabiedrības veselības interesēm. Tādējādi apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums esot piemērots tā leģitīmā mērķa – citu cilvēku tiesību aizsardzība – sasniegšanai.

Covid-19 ierobežošanas noteikumos iepriekš paredzētie biodrošības pasākumi – sejas masku valkāšana, apģērba un apavu maiņa, roku un saskares virsmu dezinficēšana, videonovērošanas ierīkošana – varot būtiski samazināt, taču nevarot pilnībā novērst vīrusa SARS-CoV-2 izplatības risku. Tādējādi par saudzējošāku līdzekli, kas ļautu sasniegt pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē, nevarot uzskatīt tādu regulējumu, kas ļautu Latvijā no citas valsts ievest ūdeles, pat ja dzīvnieku novietnēm kopumā būtu noteiktas vēl stingrākas epidemioloģiskās drošības prasības.

Tā kā ar apstrīdēto normu noteiktā pamattiesību ierobežojuma mērķis neesot Latvijā vispār likvidēt kažokzvēru audzēšanas nozari, bet gan nodrošināt pēc iespējas drošu un cilvēku veselībai nekaitīgu vidi, tad sabiedrības ieguvums no šā ierobežojuma esot lielāks nekā tā rezultātā Pieteikuma iesniedzējām radītās nelabvēlīgās sekas. Ūdeļu audzēšana kažokādu ieguvei neesot uzskatīta par prioritāri atbalstāmu nozari ekonomikas atveseļošanās posmā pēc Covid-19 krīzes. Ministru kabineta rīcība neesot varējusi radīt tiesisko paļāvību uz to, ka zaudējumu kompensācija tiks paredzēta visiem komersantiem, kuru komercdarbība tiek ierobežota. Ja, piemēram, lielo tirdzniecības centru īpašniekiem bija nodrošināta iespēja saņemt atbalstu to īpašumā esošo tirdzniecības centru nomas apgrozījuma krituma kompensācijai, tas nenozīmējot, ka tāds pats atbalsts būtu jāparedz arī tiem komersantiem, kuri nodarbojas ar ūdeļu ievēšanu no ārvalstīm. Ūdeļu audzētājiem atšķirībā no lielajiem tirdzniecības centriem komercdarbība neesot aizliegta vispār, bet esot aizliegta tikai ūdeļu ievēšana no citām valstīm, lai novērstu nekontrolētu Covid-19 infekcijas izplatīšanos.

4. Pieaicinātā persona – Zemkopības ministrija – pievienojas Ministru kabineta atbildes rakstā ietvertajam juridiskajam pamatojumam un uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 105. pantam.

5. Pieaicinātā persona – Tieslietu ministrija – pievienojas Ministru kabineta atbildes rakstā norādītajam un uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 105. pantam.

Lai arī saistībā ar SARS-CoV-2 vīrusa izplatību lielākās problēmas tika konstatētas vienā ūdeļu novietnē, valstij nācies reaģēt, apzinoties to, ka ar nefarmaceutiskiem biodrošības pasākumiem vien būs par maz sabiedrības veselības risku mazināšanai un visā nozarē kopumā nepieciešami stingrāki ierobežojumi. Apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums esot noteikts, lai veicinātu epidemioloģisko drošību, aizsargātu cilvēku veselību un dzīvību. Sabiedrības drošības un veselības intereses esot aizsargājamas arī tad, kad valstī vairs nav ārkārtējās situācijas. Epidemioloģiskās drošības apsvērumi arī pēc ārkārtējās situācijas beigām neesot ļāvuši atcelt visus Covid-19 infekcijas izplatības dēļ noteiktos ierobežojumus.

Uz Pieteikuma iesniedzēju norādītajiem alternatīvajiem līdzekļiem esot jāraugās kritiski: no ārvalstīm ievesto ūdeļu karantīna jebkurā gadījumā būtu prasījusi ūdeļu apkopi, tā būtu jānodrošina cilvēkiem, un tas nozīmējot, ka infekcijas izplatība arī cilvēku vidū nevarētu tikt pilnībā novērsta. Arī Covid-19 testu veikšana ūdelēm pirms to ieviešanas Latvijā nenasniegtu pamattiesību ierobežojuma leģitīmos mērķus līdzvērtīgā kvalitātē. Testu bieži vien esot trūcis pat cilvēku testēšanai, savukārt t. s. ātrie testi nespējot izpildīt rezultātu uzticamības kritērijus. Aizliegums ievest ūdeles tikai no konkrētām valstīm arī neesot piemērots līdzeklis, jo ūdeles kā suga esot uzņēmīgas pret Covid-19 infekciju, tātad ar šādu līdzekli infekcijas ierobežošanas mērķi nebūtu iespējams sasniegt. Esot vērtēta arī iespēja pastiprināt administratīvo kontroli, proti, noteikt, ka Pārtikas un veterinārais dienests piešķir atļaujas ūdeļu ieviešanai, taču tas būtu prasījis papildu resursus situācijā, kad minētās iestādes kapacitāte jau tā bija ļoti limitēta Covid-19 pandēmijas dēļ.

6. Pieaicinātā persona – tiesībsargs – uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 105. pantam.

Pieteikuma iesniedzējas neesot izteikušas iebildumus un arī tiesībsargam neesot šaubu par to, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums

tika noteikts, pamatojoties uz likumu. Tāpat esot ievērots labas likumdošanas princips, jo esot gūstams priekšstats gan par apstrīdētās normas nepieciešamību un pamatotību, gan arī par samērīguma apsvērumiem attiecībā uz LESD 36. panta piemērošanu. Apstrīdētās normas aktualitāte esot bijusi apzināta, un tas, ka Ministru kabinetā nebija formālu diskusiju par apstrīdētās normas turpmāko nepieciešamību, neesot atzīstams par būtisku labas likumdošanas principa pārkāpumu. Nozares pārstāvju pieaicināšana apstrīdētās normas izstrādes procesā būtu bijusi vēlama, ņemot vērā to, ka apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums nākotnē objektīvi var radīt negatīvu ekonomisku ietekmi uz šo nozari. Tomēr arī šis apstāklis pats par sevi neesot pamats atzīt, ka ir noticis būtisks labas likumdošanas principa pārkāpums.

Apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis esot citu cilvēku tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzība. Vispār šis ierobežojums esot atzīstams par piemērotu leģitīmo mērķu sasniegšanai. Tiesībsargs neesot kompetents vērtēt izraudzītā līdzekļa epidemioloģisko nozīmīgumu, tomēr neapšaubot to, ka ar aizliegumu ievest Latvijā ūdeles objektīvi var tikt samazināts gan risks, ka Covid-19 infekcija izplatīsies ar ūdeņu starpniecību, gan arī infekcijas mutācijas riski. Pieteikuma iesniedzējas kā alternatīvus leģitīmo mērķu sasniegšanas līdzekļus esot norādījušas pēc būtības tādus līdzekļus, kuri jau iepriekš tikuši izmantoti un izrādījušies neefektīvi. Tādējādi neesot pamata šos līdzekļus atzīt par tādiem, ar kuriem ierobežojuma leģitīmos mērķus varētu sasniegt tādā pašā kvalitātē.

Vērtējot to, vai ar apstrīdētajā normā noteikto tiesību uz īpašumu ierobežojumu ir panākts taisnīgs līdzsvars starp Pieteikuma iesniedzēju un sabiedrības interesēm, esot būtiski ņemt vērā Ministru kabineta vēsturiski apliecināto attieksmi pret komersantiem, kuru komercdarbība tika ierobežota Covid-19 infekcijas ierobežošanas nolūkos. Piemēram, lielajiem tirdzniecības centriem par komercdarbības ierobežojumiem Ministru kabinets paredzējis īpašus kompensējošus mehānismus – valsts atbalstu, kas ļāvis mazināt tiem nodarītos zaudējumus. Taču komersantiem, kuri nodarbojas ar ūdeņu ieviešanu un audzēšanu, šādi mehānismi neesot paredzēti, un tāpēc apstrīdētā norma neatbilstot samērīguma principam.

7. Pieaicinātās personas – Veselības ministrija un Slimību profilakses un kontroles centrs (turpmāk – Slimību kontroles centrs) – pievienojas Ministru

kabineta atbildes rakstā norādītajam un uzskata, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 105. pantam.

Slimību kontroles centrs papildus norāda, ka SARS-CoV-2 vīrusa invāzija cilvēku populācijā notikusi, tam pārejot no dzīvniekiem uz cilvēkiem, tātad pārvarot sugu barjeru, un tas varot notikt vēlreiz. Vīrusu izplatot arī ūdeles. Neesot pamata uzskatīt, ka epidemioloģiskā situācija citās valstīs esošās ūdeļu novietnēs būtu atšķirīga, turklāt tā dinamiski mainoties un jebkurā brīdī varot strauji pasliktināties. SARS-CoV-2 vīrusa cirkulācijas uzraudzība (testēšanas apjoms un kvalitāte) katrā valstī varot būt atšķirīga, un tādēļ informāciju par epidemioloģisko situāciju citās valstīs esošajās ūdeļu novietnēs varot interpretēt tikai ar ievērojamu piesardzību.

Arī citās valstīs pastāvot risks, ka ūdeļu novietnēs mutāciju dēļ var izveidoties epidemioloģiski un klīniski bīstamie SARS-CoV-2 celmi, kuriem piemīt paaugstināta spēja izvairīties no iepriekš vakcinācijas vai pārslimošanas rezultātā iegūtās imunitātes. Turklāt tiem varot būt raksturīga augstāka inficējamība, smagāka klīniskā norise un augstāka letalitāte cilvēku inficēšanās gadījumos. Šādi jauni vīrusu paveidi ar inficētu dzīvnieku, tostarp arī ūdeļu, starpniecību varot tikt nepamanīti ievesti citās valstīs, izplatīties plašā sabiedrībā un radīt nopietnas sekas. Tajās valstīs, kur sāktu izplatīties bīstamais vīrusa paveids, nolūkā izvairīties no vēl smagākām sekām sabiedrības veselības jomā varētu būt nepieciešams ieviest ceļošanas ierobežojumus un citus pasākumus, kas atstātu negatīvu ietekmi uz attiecīgo valstu ekonomiku.

Ņemot vērā minētos apsvērumus un riskus, apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums no epidemioloģiskās drošības un sabiedrības veselības aizsardzības viedokļa esot skaidri saprotams un atbilstošs apstrīdētās normas pieņemšanas laikā uzkrātajai pieredzei un informācijai.

8. Pieaicinātā persona – Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts „BIOR” (turpmāk – Vides institūts) –, atsaucoties uz Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes viedokli, norāda, ka ūdeles esot ļoti uzņēmīgas pret SARS-CoV-2, kas strauji izplatoties ūdeļu novietnēs tiešu un netiešu kontaktu ceļā. Lielās ūdeļu novietnēs esot labvēlīgi apstākļi SARS-CoV-2 vīrusa replikācijai un pārvešanai. Saslimšanas klīniskās pazīmes ūdelēm bieži esot nespecifiskas un varot parādīties tikai daļai inficēto dzīvnieku, taču infekcijas skartajās saimniecībās inficēto dzīvnieku skaits esot ļoti liels, parasti sniedzoties līdz pat 100 procentiem.

SARS-CoV-2 vīrusa transmisija no ūdelēm uz cilvēkiem un no cilvēkiem uz ūdelēm esot pierādīta. Mutācijas esot novērotas tajos vīrusa variantos, kuri cirkulē ūdeļu populācijā, un daļa no šiem variantiem varot tikt pārnesti arī uz cilvēkiem. Šādu mutāciju veidošanās un pāreja no ūdelēm uz cilvēkiem varot radīt paaugstinātu risku, kas saistīts ar izmainītām vīrusa transmisijas spējām un patogenitāti, kā arī varot mazināt pieejamo vakcīnu efektivitāti. Tādējādi SARS-CoV-2 vīrusa izraisīta infekcija ūdeļu vidū varētu būt nozīmīgs gan cilvēku, gan dzīvnieku veselības apdraudējums.

Vides institūta rīcībā neesot pētījumu un zinātnisku pierādījumu, kas apstiprinātu to, ka Pieteikuma iesniedzēju norādītie alternatīvie līdzekļi varētu būt tikpat efektīvi kā pilnīgs ūdeļu ieviešanas aizliegums. Esot jāņem vērā, ka ūdeļu pārvietošana starp novietnēm Latvijā un ūdeļu ieviešana no citām valstīm ticami var palielināt iespēju, ka Latvijā tiek ievestas jau inficētas ūdeles, līdz ar to radot nopietnu sabiedrības veselības apdraudējumu.

9. Pieaicinātā persona – Latvijas Biomedicīnas pētījumu un studiju centrs (turpmāk – Biomedicīnas centrs) – norāda, ka laika posmā no 2021. gada 18. aprīļa līdz 2022. gada 12. februārim esot veikusi SARS-CoV-2 vīrusa izolātu sekvenčēšanu paraugos, kas iegūti no SIA „Baltic Devon Mink” ūdeļu novietnes laika posmā no 2021. gada 2. aprīļa līdz 2022. gada 28. janvārim. Kopumā sekvenčēti 223 no ūdelēm iegūti bioloģiskie paraugi un 22 no SIA „Baltic Devon Mink” novietnes darbiniekiem iegūti SARS-CoV-2 vīrusa izolāti.

SARS-CoV-2 specifiskas genoma secības no minētās novietnes iegūtajos ūdeļu bioloģiskajos paraugos esot novērotas visā monitoringa periodā. Nepārtraukta un atkārtota inficēšanās gadījumu konstatēšana liecinājusi par to, ka ūdeļu vidū, neskatoties uz pozitīviem antivielu testiem, tomēr neveidojas ilgstoša imunitāte. Tādējādi ūdeļu novietne kļuvusi par SARS-CoV-2 vīrusa rezervuāru un radījusi nopietnus ilglaicīgus epidemioloģiskos draudus dzīvniekiem, cilvēkiem un apkārtējai videi.

Sekvenčēšanas rezultāti no konkrētās novietnes darbiniekiem iegūtajos vīrusa izolātos kopumā atklājuši astoņus gadījumus, kas pierādījuši vīrusa transmisiju no ūdeles uz cilvēku. Tuvā radniecība starp vīrusa izolātiem, kas iegūti no ūdelēm un no cilvēkiem, norādījusi uz vairākkārtēju sugu barjeras (cilvēks-ūdele un ūdele-cilvēks) šķērsošanu. Ūdeļu novietnē vairākkārt notikusī vīrusa transmisija no ūdeles uz cilvēku liecinājusi par to, ka drošības pasākumi, kas bija noteikti pirms apstrīdētās normas pieņemšanas, nav efektīvi.

Jaunu mutāciju identificēšana no ūdelēm iegūtos vīrusa izolātos esot novērota visā monitoringa periodā, un tas liecinājis par vīrusa evolūcijai labvēlīgiem apstākļiem. Specifiski ūdelēm adaptējušies SARS-CoV-2 B.1.177 varianti esot cirkulējuši ūdeļu vidū visā novērošanas laikā, izveidojot divas evolucionāri atšķirīgas vīrusa variantu līnijas. Starp daudzajām identificētajām mutācijām esot pierādīta vairāku bīstamu mutāciju izveidošanās. Šādu mutāciju neitralizācijas efektivitāte esot pielīdzināma tobrīd dominējušajam SARS-CoV-2 vīrusa *Delta* paveidam.

Analizējot no ūdelēm laika posmā no 2022. gada 16. novembra līdz 2022. gada 28. janvārim iegūtās sekvences, paralēli B.1.177 variantiem (16 izolāti) esot atklātas arī SARS-CoV-2 vīrusa *Delta* paveidam raksturīgās secības (AY.33) kopumā piecos izolātos. Divu evolucionāri atšķirīgu vīrusa līniju klātbūtne dzīvnieku populācijā ievērojami paaugstinot risku, ka rekombinācijas rezultātā var veidoties jauni, līdz šim nebijuši vīrusa varianti.

Nemot vērā minētos faktus, esot secināms, ka jaunu ūdeļu ieviešana Latvijas teritorijā būtu ievērojami palielinājusi vīrusa izplatības risku, citstarp novedot pie jaunu vīrusa variantu veidošanās un neprognozējamām epidemioloģiskām sekām.

10. Pieaicinātā persona – Pārtikas un veterinārais dienests – norāda, ka apstrīdētā norma atbilst Satversmes 105. pantam.

Ūdeļu ieviešanas aizliegums esot bijis nozīmīgs, lai Latvijā augsta Covid-19 izplatības riska apstākļos nepalielinātu uzņēmīgo dzīvnieku – ūdeļu – populāciju, kas saslimšanas gadījumā prasītu no Pārtikas un veterinārā dienesta papildu resursus, tostarp finansējumu Covid-19 infekcijas kontroles un apkarošanas pasākumu ieviešanai inficētajās ūdeļu novietnēs, un lai nepakļautu papildu riskam sabiedrības veselību.

Lai aizliegtu ūdeļu ieviešanu tikai no tām valstīm, kurās attiecīgajā laika posmā konstatēta plaša ūdeļu inficēšanās ar Covid-19, būtu bijusi nepieciešama operatīva informācija no visām valstīm, kurās tiek audzētas ūdeles. Tā kā Covid-19 ir respiratora infekcija, kas izplatās ļoti strauji, šīs infekcijas izplatība varot neprognozējami mainīties, un tās izmaiņām praksē būtu grūti izsekot, jo Covid-19 infekcija neesot iekļauta to slimību sarakstā, par kurām valstīm nekavējoties jāziņo Eiropas Komisijai vai Pasaules Dzīvnieku veselības organizācijai. Vēl šobrīd neesot tādas starptautiskas datubāzes vai sistēmas, kurā varētu iegūt operatīvu informāciju par dažādās valstīs esošās ūdeļu novietnēs konstatētajiem gadījumiem, kad ar Covid-19 saslimušas ūdeles. Tāpat esot jāņem vērā, ka lēmums aizliegt

ūdeļu ieviešanu no konkrētas valsts vai konkrētām valstīm būtu bijis jāpieņem Ministru kabinetam un šāda lēmuma pieņemšana pat steidzamības gadījumā, visticamāk, prasītu vismaz nedēļu. Tādējādi, pēc Pārtikas un veterinārā dienesta ieskata, ar aizliegumu ievest ūdeles tikai no tām valstīm, kurās attiecīgajā laika posmā konstatēta plaša ūdeļu inficēšanās ar Covid-19, nevarēja tikt nodrošināta operatīva un droša sistēma, kas garantētu to, ka Latvijā netiek ievestas ar Covid-19 inficētas ūdeles, kuras var apdraudēt cilvēku veselību. Ņemot vērā Covid-19 straujo izplatību un vīrusa mainības potenciālu, situācija valstī varot mainīties dažu dienu laikā, tādējādi infekcijas izplatību būtu ļoti grūti izsekot, tāpat kā veikt operatīvas izmaiņas normatīvajos aktos.

Ar Pieteikuma iesniedzēju piedāvāto alternatīvo līdzekli – karantīnas noteikšanu ievestajām ūdelēm – nebūtu bijis iespējams sasniegt ierobežojuma leģitīmo mērķi tādā pašā kvalitātē, jo karantīnas noteikšana nepasargātu Latviju no inficētu ūdeļu ieviešanas. Pat ja karantīnas laikā tiktu atklāta ievesto ūdeļu saslimšana ar Covid-19, infekcija jau būtu nonākusi Latvijas teritorijā un karantīnas laikā izplatījusies ievestajā ūdeļu grupā, aptverot teju vai 100 procentus dzīvnieku. Tas nozīmētu, ka šāds gadījums būtu jādeklarē kā Covid-19 uzliesmojums Latvijas teritorijā un būtu jācīnās ar tā sekām, kas prasītu arī būtiskus finanšu resursus. Papildus esot uzsverams tas, ka karantīnas gadījumā paaugstināts inficēšanās risks rastos arī cilvēkiem, kuri karantīnas laikā barotu un koptu ievestās ūdeles.

Arī tādu risinājumu, ka Pārtikas un veterinārais dienests izsniegtu ūdeļu ieviešanas atļaujas tad, ja ūdeles būtu testētas un testa rezultāts būtu negatīvs, nevarot uzskatīt par tikpat efektīvu līdzekli kā pilnīgs ūdeļu ieviešanas aizliegums, jo būtu nepieciešams vērtēt gan ūdeļu testēšanas paraugus, gan atļaujas piešķiršanas pamatojumu, tas viss prasītu daudz vairāk resursu, un to visu vajadzētu paveikt ļoti īsā laika posmā, ņemot vērā negatīva Covid-19 testa derīguma termiņu. Covid-19 esot respiratora infekcija, kas izplatoties ļoti strauji, un tās izplatība valstī varot mainīties dažu dienu laikā, tāpēc atļauju sistēmas īstenošana praksē būtu apgrūtināta. Apstākļi, kas būtu bijuši par pamatu atļaujas izsniegšanai, varot mainīties dažu dienu laikā, līdz ar to varētu rasties tādas situācijas, ka personai ir izsniegta ūdeļu ieviešanas atļauja, taču vēlāk epidemioloģiskās situācijas dēļ tā ir jāatceļ. Atļauju neesot iespējams atcelt uzreiz, tāpēc atļauju izsniegšana radītu lielāku Covid-19 infekcijas izplatības risku nekā pilnīgs aizliegums ievest ūdeles. Turklāt negatīvu testu pieprasīšana no visām ūdelēm būtu dārgs, laikietilpīgs un nesamērīgs pasākums, bet negatīva testa

nesaņemšana kaut vai no dažām ūdelēm radītu paaugstinātu Covid-19 infekcijas izplatīšanās risku.

Pieteikuma iesniedzēju norādītais alternatīvais līdzeklis – aizliegt ūdeļu pārvietošanu starp novietnēm Latvijā – arī nevarot tikt uzskatīts par tikpat efektīvu līdzekli kā pilnīgs ūdeļu ieviešanas aizliegums, jo nepasargātu Latviju no inficētu ūdeļu ieviešanas. Slimība bez ierobežojumiem varētu nonākt Latvijas teritorijā un ne tikai izplatīties konkrētā novietnē, bet apdraudēt arī dzīvnieku transportētājus, kopējus un citus cilvēkus, kas nonāktu saskarē ar inficētu dzīvnieku.

Secinājumu daļa

11. Ministru kabinets pēc izskatāmās lietas ierosināšanas ir apstrīdēto normu grozījis.

Apstrīdētā norma noteica aizliegumu ievest no citas valsts Latvijas teritorijā ūdeles. Savukārt ar 2022. gada grozījumiem Covid-19 ierobežošanas noteikumos, kuri stājās spēkā 2022. gada 16. decembrī, Ministru kabinets apstrīdēto normu izteicis jaunā redakcijā, paredzot, ka atļauts no citas valsts Latvijas teritorijā ievest ūdeles, ja ievestās ūdeles ir profilaktiski vakcinētas ar dzīvniekiem paredzētu vakcīnu pret Covid-19 infekciju, vai ka tad, ja ūdeles ievēd no citas Eiropas Savienības dalībvalsts, ir jānodrošina Covid-19 ierobežošanas noteikumu 266.¹, 266.², 266.⁵ un 267. punktā minēto prasību attiecībā uz ūdelēm, to pārvietošanu un novietnēm izpilde. Proti, apstrīdētā norma pēc tās grozīšanas vairs nenosaka pilnīgu aizliegumu ievest ūdeles Latvijas teritorijā no citām valstīm, bet to pieļauj tad, ja ir ievērotas noteiktas prasības. Tādējādi apstrīdētās normas saturs ir mainījies pēc būtības. Līdz ar to apstrīdētā norma ir zaudējusi spēku.

Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punktam apstrīdētās normas spēka zaudēšana var būt par pamatu tam, lai Satversmes tiesa lemtu par tiesvedības izbeigšanu lietā. Taču, lai lemtu par tiesvedības izbeigšanu, Satversmes tiesai jānoskaidro, vai nepastāv apstākļi, kas prasa tiesvedību turpināt (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2019. gada 16. maija sprieduma lietā Nr. 2018-21-01 8. punktu*).

Izskatāmajā lietā Pieteikuma iesniedzējas lūdz Satversmes tiesu atzīt apstrīdēto normu par spēkā neesošu no to pamattiesību aizskārums rašanās brīža, proti, no 2021. gada 21. decembra, kad šī norma stājās spēkā.

Satversmes tiesa secina, ka lietas izskatīšana pēc būtības ir nepieciešama, lai nodrošinātu Pieteikuma iesniedzēju pamattiesību aizsardzību. Tātad

izskatāmajā lietā tas, ka apstrīdētā norma ir zaudējusi spēku, nevar tikt uzskatīts par pietiekamu pamatu tiesvedības izbeigšanai atbilstoši Satversmes tiesas likuma 29. panta pirmās daļas 2. punktam, jo apstrīdētās normas spēka zaudēšana neatrisina lietā pastāvošo strīdu un nenovērš iespējamo personas pamattiesību aizskārumu.

Līdz ar to tiesvedība izskatāmajā lietā nav izbeidzama.

12. Satversmes 105. pants nosaka: „Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.”

Izskatāmā lieta neattiecas uz īpašuma piespiedu atsavināšanu sabiedrības vajadzībām, tāpēc Satversmes tiesai ir jāvērtē, vai ar apstrīdēto normu ir ierobežotas tādas Pieteikuma iesniedzēju pamattiesības, kas ietilpst Satversmes 105. panta pirmajos trijos teikumos ietvertu tiesību uz īpašumu tvērumā.

Ar „tiesībām uz īpašumu” Satversmes 105. panta izpratnē saprotamas visas mantiska rakstura tiesības, kuras tiesīgā persona var izlietot par labu sev un ar kurām tā var rīkoties pēc savas gribas. Arī personas ekonomiskās intereses, kas saistītas ar komercdarbības veikšanu, var ietilpt Satversmes 105. panta tvērumā (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2014. gada 12. decembra sprieduma lietā Nr. 2013-21-03 10.1. punktu un 2018. gada 23. maija lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2017-20-0103 16.1. punktu*). Lai šādas ekonomiskās intereses tiktu atzītas par tiesību uz īpašumu objektu, tām jābūt saistītām ar konkrēta veida komercdarbību, kuru persona līdz šim veikusi (*sal. sk. Satversmes tiesas 2014. gada 12. decembra sprieduma lietā Nr. 2013-21-03 10.2. punktu un Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2018. gada 7. jūnija sprieduma lietā „O’Sullivan McCarthy Mussel Development Ltd v. Ireland”, pieteikums Nr. 44460/16, 89. punktu*).

No lietas materiāliem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējas līdz apstrīdētās normas spēkā stāšanās brīdim vaislas ūdeles ūdeļu pavairošanai un ūdeļu mazuļus audzēšanai iepirkušas un ievēdušas Latvijā no ārvalstīm un ka ūdeļu ievēšana ietilpst Pieteikuma iesniedzēju komercdarbībā, kuru tās līdz apstrīdētās normas spēkā stāšanās brīdim veikušas. Tādējādi Pieteikuma iesniedzēju ekonomiskās intereses, kas saistītas ar noteikta veida komercdarbību – ūdeļu ievēšanu no ārvalstīm –, ietilpst Satversmes 105. panta tvērumā.

Pieteikuma iesniedzējas norādījušas, ka ūdeles tika ievestas no ārvalstīm tāpēc, ka Latvijā neesot iespējams iegādāties vaislas dzīvniekus vai ūdeļu mazuļus nepieciešamajā apjomā un kvalitātē. Tādējādi apstrīdētā norma ietekmēja Pieteikuma iesniedzēju tiesības Latvijā veikt noteikta veida komercdarbību, kuru tās iepriekš bija veikušas, jo šī norma samazināja Pieteikuma iesniedzēju iespējas iegūt atbilstoša daudzuma un kvalitātes dzīvniekus savas komercdarbības nodrošināšanai. Tātad apstrīdētā norma ietiecās Pieteikuma iesniedzēju tiesībās veikt noteikta veida komercdarbību.

Līdz ar to apstrīdētā norma Pieteikuma iesniedzējām ierobežoja Satversmes 105. panta pirmajos trijos teikumos ietvertās tiesības uz īpašumu.

13. Vērtējot pamattiesību ierobežojuma satversmību, Satversmes tiesai visupirms jāpārbauda, vai tas ir noteikts ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu, tostarp ievērojot labas likumdošanas principu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2022. gada 10. marta sprieduma lietā Nr. 2021-24-03 23. punktu*). Tomēr tikai būtiska procesuāla pārkāpuma dēļ tiesību norma var tikt uzskatīta par prettiesisku (*sal. sk. Satversmes tiesas 2019. gada 7. jūnija sprieduma lietā Nr. 2018-15-01 13.2. punktu*).

13.1. Satversmes tiesa vairākkārt ir secinājusi, ka tiesības uz īpašumu var ierobežot arī ar Ministru kabineta noteikumiem (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2022. gada 27. oktobra sprieduma lietā Nr. 2021-31-0103 32. punktu*). Tomēr Ministru kabinetam ir tiesības izdot ārējus normatīvus aktus tikai tad, ja likumā tam ir noteikts attiecīgs pilnvarojums (*sk. Ministru kabineta iekārtas likuma 31. panta pirmās daļas 1. punktu*).

Apstrīdētā norma tika pieņemta ar 2021. gada grozījumiem Covid-19 ierobežošanas noteikumos, kuru projekts 21-TA-1762 tika apstiprināts Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra sēdē. 2021. gada grozījumi Covid-19 ierobežošanas noteikumos publicēti oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis” 2021. gada 23. decembrī (oficiālā publikācija Nr. 2021/248A.1). Apstrīdētā norma izdota, pamatojoties arī uz Epidemioloģiskās drošības likuma 3. panta otro daļu un Covid-19 pārvaldības likuma 4. panta pirmās daļas 21. punktu. Attiecīgajā Epidemioloģiskās drošības likuma normā paredzētas Ministru kabineta tiesības noteikt epidemioloģiskās drošības pasākumus atsevišķu infekcijas slimību izplatības ierobežošanai. Savukārt attiecīgajā Covid-19 pārvaldības likuma normā paredzētas Ministru kabineta tiesības noteikt aizliegumu ievest Latvijas teritorijā

pret Covid-19 infekciju uzņēmīgu dzīvnieku sugas un šo sugu dzīvnieku produkciju.

Lietas dalībnieki nav izteikuši iebildumus un arī Satversmes tiesai nerodas šaubas par to, ka Ministru kabinets, izdodot apstrīdēto normu, ir rīkojies tam likumā noteiktā pilnvarojuma ietvaros, tāpat šī norma ir pieejama atbilstoši normatīvo aktu prasībām un pietiekami skaidri formulēta, lai persona varētu izprast no tās izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tās piemērošanas sekas.

13.2. Pieteikuma iesniedzējas izsaka šaubas par to, vai apstrīdētā norma ir pieņemta, ievērojot labas likumdošanas principu, jo tā neesot saskaņīga ar LESD 34. un 36. pantu, Ministru kabinets neesot apstrīdētās normas izstrādes procesā iesaistījis ieinteresētās personas un neesot konsultējies ar tām, neesot apzinājis, kādas finansiālās sekas aizliegums ievest Latvijā ūdeles radīs ūdeļu audzētājiem. Labas likumdošanas princips esot pārkāpts arī tādējādi, ka Ministru kabinets nav noteicis termiņu, līdz kuram būs spēkā aizliegums ievest Latvijā ūdeles no ārvalstīm.

Turpretim Ministru kabinets norāda, ka apstrīdētā norma neesot pretrunā ar LESD 34. un 36. pantu un tās izstrādes procesā esot pienācīgi samērotas komersantu un sabiedrības intereses, ievērojot informāciju par epidemioloģisko situāciju valstī un par Covid-19 izplatības risku ūdeļu novietnēs. Tādējādi labas likumdošanas princips neesot pārkāpts.

13.2.1. Labas likumdošanas princips attiecināms uz ikviena normatīvā akta sagatavošanas un pieņemšanas procesu, arī uz Ministru kabineta normatīvo aktu pieņemšanas procesu (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 19. jūnija sprieduma lietā Nr. 2019-20-03 24. punktu*).

Atbilstoši labas likumdošanas principam ir jānodrošina, ka tiesiskā regulējuma izstrādes procesā tiek pēc iespējas apzināti visu ieinteresēto personu viedokļi un tieši vai pastarpināti uzklausi iebildumi pret izstrādājamo tiesisko regulējumu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2019. gada 13. novembra sprieduma lietā Nr. 2018-22-01 17. punktu*). Tiesiskais regulējums, ja tas nepieciešams, ir pienācīgi jāpamato ar pētījumiem. Likumdevējam arī jāapsver nozaru speciālistu izteiktās riska prognozes un jāveic savlaicīgi riska novērtēšanas pasākumi (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 11. decembra sprieduma lietā Nr. 2020-26-0106 16.1. punktu*). Tomēr, ņemot vērā faktiskos un tiesiskos apstākļus, no minētajiem informēšanas un pamatošanas pienākumiem ir pieļaujami izņēmumi, sverot un līdzsvarojot labas likumdošanas principu ar citiem vispārējiem tiesību principiem,

tostarp piesardzības principu (*sk. Satversmes tiesas 2022. gada 10. marta sprieduma lietā Nr. 2021-24-03 24.1. punktu*).

Piesardzības principa tvērumš dažādās nozarēs var būt atšķirīgs. Konkretizējot piesardzības principa saturu attiecībā uz tiesiskā regulējuma izstrādi Covid-19 pandēmijas apstākļos, Satversmes tiesa ir atzinusi, ka valstij atbilstoši piesardzības principam nav jāgaida līdz brīdim, kad reāls kaitējums jau ir faktiski nodarīts. Pietiek ar pamatotām aizdomām par šāda kaitējuma iespējamību, lai valsts jau laikus veiktu efektīvus un samērīgus pasākumus nolūkā nepieļaut kaitējuma iestāšanos. Ja pastāv risks, ka var rasties faktiskš kaitējums personu veselībai un labklājībai, tad valstij ir pienākums veikt saprātīgus un piemērotus pasākumus, lai aizsargātu personu pamattiesības jau tad, kad negatīvās sekas vēl nav radušās. Proti, unikālā un neskaidrā situācijā valstij ir tiesības pieņemt lēmumus, kas ir, pirmkārt, balstīti uz saprātīgu pieņēmumu un, otrkārt, vērsti uz pamattiesību aizsardzību, negaidot, kamēr šo risku nopietnība tiks pierādīta pilnībā (*sal. sk. Satversmes tiesas 2020. gada 11. decembra sprieduma lietā Nr. 2020-26-0106 16.1. punktu*).

No 2021. gada grozījumu Covid-19 ierobežošanas noteikumos anotācijas izriet, ka šo noteikumu projekta, arī apstrīdētās normas, izstrādē piedalījās Slimību kontroles centra, Veselības ministrijas, Biomedicīnas centra, Pārtikas un veterinārā dienesta un Vides institūta eksperti. Tiesiskie risinājumi Covid-19 infekcijas izplatības mazināšanai ūdeļu novietnēs tika apspriesti arī Ministru prezidenta izveidotās starpinstiūciju darbības koordinācijas grupas (turpmāk – Koordinācijas grupa) 2021. gada 13. decembra un 16. decembra sēdēs, izskatot Slimību kontroles centra sagatavoto ziņojumu „Riska novērtējums par Covid-19 infekcijas izplatību un apdraudējumu sabiedrības veselībai ūdeļu novietnē „Baltic Devon Mink”” (turpmāk – Riska novērtējums). Riska novērtējumā Slimību kontroles centrs secināja, ka iegūtie dati par Covid-19 infekcijas uzliesmojumu norāda uz: 1) ilgstošu SARS-CoV-2 vīrusa cirkulāciju novietnes ūdeļu populācijā (pastāvīgs Covid-19 infekcijas perēklis); 2) novietnes ūdeļu populācijā cirkulējošā SARS-CoV-2 vīrusa mutācijām, kas rada risku, ka var attīstīties epidemioloģiski bīstamāks vīrusa variants; 3) gadījumiem, kad darbinieki inficējušies ar tādu SARS-CoV-2 vīrusa paveidu, kas cirkulē novietnes ūdeļu populācijā. Tas savukārt liecina par nepietiekamu bioloģiskās drošības pasākumu ievērošanu; 4) risku, ka, izveidojoties SARS-CoV-2 vīrusa mutācijām, var palielināties vīrusa inficēzītāte (lipīgums) un infekcija, pārvarot vakcinācijas vai pārslimošanas rezultātā iegūto imunitāti, var izplatīties cilvēku populācijā (*sk. 2021. gada*

grozījumu Covid-19 ierobežošanas noteikumos sākotnējās ietekmes izvērtējumu (anotāciju). Pieejams: tap.mk.gov.lv).

Slimību kontroles centrs Riska novērtējumā piedāvāja divus rīcības variantus – vai nu ilgstoši pastāvošā Covid-19 infekcijas rezervuāra likvidāciju ūdeļu novietnē, vai maksimālo bioloģiskās drošības pasākumu nodrošināšanu, ieskaitot pastāvīgu ārējo uzraudzību un cirkulējošā SARS-CoV-2 vīrusa monitoringu, regulāru un mērķtiecīgu vīrusa genoma sekvencēšanu no ūdelēm un regulāru darbinieku testēšanu. Koordinācijas grupa atzina par nepieciešamu sagatavot tiesību akta projektu par papildu epidemioloģiskās drošības un biodrošības prasībām, tostarp attiecībā uz ūdeļu novietnēm, kā arī par aizliegumu ievest Latvijā ūdeles no citām valstīm.

Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra sēdē tam tika sniegta informācija par kumulatīvo Covid-19 gadījumu skaitu uz 100 000 iedzīvotājiem, kā arī par stacionāros ievietoto pacientu skaitu, tostarp tādu pacientu skaitu, kuru veselības stāvoklis bija vērtējams kā smags. Šajā sēdē Ministru kabinetam tika sniegta arī informācija par to, ka sāk izplatīties jauns SARS-CoV-2 variants – *Omicron* –, kuram raksturīga augstāka inficējamība, zema aizsardzība pret inficēšanos primārās vakcinācijas kursu pabeigušām personām, paaugstināta spēja izraisīt reinfekciju. Tāpat tika norādīts, ka šā SARS-CoV-2 varianta izplatīšanās varētu radīt būtisku veselības aprūpes iestāžu noslodzi saistībā ar lielu Covid-19 slimnieku skaitu.

Ministru kabinets pēc tam, kad bija uzklusījis aktuālo informāciju par epidemioloģisko situāciju Latvijā un citās Eiropas valstīs, 2021. gada 21. decembra sēdē apstiprināja 2021. gada grozījumu Covid-19 ierobežošanas noteikumos projektu (*sk. Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra ārkārtas sēdes videoierakstu. Pieejams: mk.gov.lv*).

Tādējādi Ministru kabinets 2021. gada 21. decembra sēdē, pieņemot apstrīdēto normu, bija informēts ne tikai par epidemioloģisko situāciju Latvijā un citās Eiropas valstīs, tostarp par saslimstības un hospitalizācijas rādītājiem, bet arī par Slimību kontroles centra veikto Riska novērtējumu. Proti, Latvijā Covid-19 saslimstības rādītājs bija augsts, pastāvēja jauna SARS-CoV-2 varianta – *Omicron* – izplatīšanās iespēja, ūdeļu novietnēs tika konstatētas Covid-19 infekcijas mutācijas, un tāpēc Ministru kabinets, ievērojot piesardzības principu, noteica aizliegumu ūdeļu ievēšanai Latvijā no ārvalstīm.

Tomēr no lietas materiāliem nav gūstams apstiprinājums tam, ka Ministru kabinets, pieņemot apstrīdēto normu, būtu uzklusījis ieinteresētās personas vai

apzinājis, kādas finansiālās sekas šis aizliegums radīs ūdeļu audzētājiem. Taču, ievērojot Covid-19 pandēmijas radīto nepieciešamību nekavējoties rīkoties un reaģēt uz situāciju saistībā ar vīrusa izplatību, tas apstāklis, ka apstrīdētās normas izstrādes procesā Ministru kabinets nolūkā laikus pieņemt efektīvus lēmumus balstījās vienīgi uz tobrīd pieejamiem pētījumiem un konsultācijām, nevar būt par pamatu secinājumam, ka labas likumdošanas princips būtu pārkāpts. Konkrētajā gadījumā Ministru kabinets uzskatīja, ka mērķu sasniegšanai ir nepieciešama ātra rīcība, jo citādi tiktu nodarīts kaitējums sabiedrības interesēm, tāpēc tam nebija jāveic tādi pētījumi par attiecīgā ierobežojuma ietekmi vai jārīko tādas debates par kaitējuma novēršanu, kas būtiski aizkavētu lēmuma pieņemšanu un pazeminātu tā efektivitāti. Tātad tas, ka apstrīdētās normas pieņemšanas laikā trūka padziļinātu pētījumu par šajā normā ietvertā ierobežojuma sekām un diskusiju, kas būtiski aizkavētu lēmuma pieņemšanu un mazinātu tā efektivitāti, nevar būt par pamatu apstrīdētās normas atzīšanai par prettiesisku. Savukārt tas, vai konkrētā rīcība patiešām bija nepieciešama, ir vērtējams, noskaidrojot, vai ierobežojumam ir leģitīms mērķis un vai ierobežojums ir samērīgs.

13.2.2. Pieteikuma iesniedzējas norādījušas, ka labas likumdošanas princips esot pārkāpts tādējādi, ka apstrīdētā norma neparedzēja termiņu, līdz kuram būs spēkā aizliegums ievest Latvijā ūdeles.

Saskaņā ar Covid-19 pārvaldības likuma pārejas noteikumu 10. punktu šis likums ir spēkā tik ilgi, kamēr pastāv epidemioloģiskās drošības draudi saistībā ar Covid-19 infekcijas izplatību. Covid-19 ierobežošanas noteikumi tika pieņemti, pamatojoties uz Epidemioloģiskās drošības likuma un Covid-19 pārvaldības likuma normām, šajos noteikumos ietvertās normas nenosaka pastāvīgu regulējumu un ir spēkā tikai tik ilgi, kamēr pastāv epidemioloģiskās drošības draudi saistībā ar Covid-19 infekcijas izplatību. Proti, Covid-19 ierobežošanas noteikumos, kuru mērķis un darbības joma ir tiesisko attiecību regulēšana ārkārtējās situācijas laikā un arī pēc tās, lai valsts iestāžu un privātpersonu tiesību un pienākumu apjoms būtu pielāgots situācijai, kad valstī joprojām turpina izplatīties Covid-19 infekcija, nemaz nebija iespējams paredzēt ierobežojuma termiņu. Nedz no tiesiskās paļāvības aizsardzības principa, nedz no tiesiskās drošības principa neizriet institūcijas pienākums noteikt konkrētu tiesiskā regulējuma spēkā esības termiņu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2022. gada 10. marta sprieduma lietā Nr. 2021-24-03 31.2. punktu*).

Tādējādi tas vien, ka apstrīdētā norma nenosaka termiņu, kurā ir spēkā aizliegums ievest Latvijas teritorijā ūdeles no ārvalstīm, nenozīmē to, ka būtu pārkāpts labas likumdošanas princips.

13.2.3. Saskaņā ar labas likumdošanas principu Ministru kabinetam jāizvērtē arī normatīvajā aktā paredzēto tiesību normu atbilstība augstāka juridiska spēka tiesību normām, tostarp Satversmei, starptautiskajām un Eiropas Savienības tiesību normām (*sal. sk. Satversmes tiesas 2022. gada 7. janvāra sprieduma lietā Nr. 2021-06-01 16. punktu*).

LESD 34. pants noteic, ka dalībvalstu starpā ir aizliegti importa kvantitatīvie ierobežojumi un citi pasākumi ar līdzvērtīgu iedarbību. Savukārt LESD 36. pants paredz, ka šā līguma 34. pants neliedz noteikt importa, eksporta vai tranzīta aizliegumus vai ierobežojumus, kas pamatojas uz sabiedrības morāles, sabiedriskās kārtības vai valsts drošības apsvērumiem, uz cilvēku veselības un dzīvības aizsardzības, kā arī dzīvnieku un augu aizsardzības, nacionālu mākslas, vēstures vai arheoloģijas bagātību aizsardzības vai rūpnieciskā un komerciālā īpašuma aizsardzības apsvērumiem. Šādus aizliegumus vai ierobežojumus tomēr nedrīkst piemērot dalībvalstu tirdzniecībā kā patvaļīgas diskriminācijas vai slēptas ierobežošanas līdzekļus.

Proti, Eiropas Savienībā tiek aizsargāta preču brīva aprīte starp dalībvalstīm un to var ierobežot tikai LESD 36. pantā minēto apsvērumu dēļ.

Eiropas Savienības Tiesa ir atzinusi, ka par pasākumiem ar kvantitatīviem importa ierobežojumiem līdzvērtīgu iedarbību, kuri ir aizliegti ar LESD 34. pantu, ir jāuzskata dalībvalsts pasākumi, kuru mērķis vai sekas ir nelabvēlīgāka attieksme pret citu dalībvalstu precēm, kā arī ikviens cits pasākums, kas vienas valsts izcelsmes precēm kavē piekļuvi citas dalībvalsts tirgum, ja vien attiecīgo pasākumu nevar objektīvi attaisnot ar kādu no LESD 36. pantā minētajiem vispārējo interešu apsvērumiem vai primāriem vispārējo interešu apsvērumiem. Jebkurā gadījumā minētajiem valsts pasākumiem ir jābūt piemērotiem izvirzītā mērķa sasniegšanai un tie nedrīkst pārsniegt to, kas nepieciešams šā mērķa sasniegšanai (*sal. sk., piemēram, Eiropas Savienības Tiesas 2009. gada 10. februāra sprieduma lietā C-110/05 „Commission v. Italian Republic” 37. un 59. punktu, kā arī 2022. gada 10. februāra sprieduma lietā C-499/20 „DIMCO Dimovasili M.I.K.E.” 28. punktu*).

No lietas materiāliem nav gūstams apstiprinājums tam, ka Ministru kabinets, pieņemot apstrīdēto normu, būtu vērtējis tās atbilstību Eiropas Savienības tiesībām brīvas preču aprītes jomā. Tomēr konkrētajā gadījumā šis

apstākļi pats par sevi nav pamats atzīt to, ka apstrīdētā norma būtu pieņemta, pārskatot labas likumdošanas principu. Tas, vai apstrīdētās normas atbilstības Eiropas Savienības tiesību normām pārbaudes trūkuma dēļ ir radies nepieļaujams personas pamattiesību ierobežojums, noskaidrojams, izvērtējot apstrīdētās normas ietekmi pēc būtības.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu.

14. Ikviena pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojums tiek noteikts svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2005. gada 22. decembra sprieduma lietā Nr. 2005-19-01 9. punktu*).

Ministru kabinets norāda, ka apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis ir citu cilvēku tiesību aizsardzība, jo tādējādi tiek nodrošināti epidemioloģiskās drošības un pretepidēmijas pasākumi sabiedrības veselības pasargāšanai no SARS-CoV-2 vīrusa izraisītās Covid-19 infekcijas.

14.1. Saskaņā ar Satversmes 111. pantu valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka no Satversmes 111. panta izriet valsts pienākums ievērot, aizsargāt un nodrošināt personas tiesības uz veselību. Pirmkārt, pienākums ievērot tiesības uz veselību nozīmē to, ka valstij ir jāatturas no iejaukšanās personas tiesībās un brīvībās, tāpat jāatturas arī no tādām darbībām, kas ierobežo katras personas iespējas pašai rūpēties par savas veselības aizsardzību. Otrkārt, pienākums aizsargāt tiesības uz veselību nozīmē, ka valstij ir jāaizsargā persona no citu privātpersonu iejaukšanās tās pamattiesību īstenošanā. Treškārt, pienākums nodrošināt tiesības uz veselību nozīmē, ka valstij, gādājot par to, lai persona varētu īstenot savas tiesības uz veselību, ir jāveic atbilstoši pasākumi (*sal. sk. Satversmes tiesas 2017. gada 19. decembra sprieduma lietā Nr. 2017-02-03 16. punktu*).

Eiropas Slimību un profilakses kontroles centra pētījumā norādīts, ka 2021. gadā septiņās Eiropas Savienības dalībvalstīs bija konstatēti 44 ūdeļu saslimstības ar Covid-19 uzliesmojumi. No lauksaimniecības dzīvniekiem vislielākā iespējamība inficēties no cilvēkiem vai citiem dzīvniekiem ar Covid-19 un pārnēsāt SARS-CoV-2 infekciju esot tieši ūdelēm, kas tiek audzētas kažokādu ražošanai. Tas esot saistīts gan ar sugai raksturīgo uzņēmību pret SARS-CoV-2 infekciju, gan ūdeļu audzēšanas īpatnībām (*sk.: Nielsen S. S. et al. SARS-CoV-2 in*

animals: susceptibility of animal species, risk for animal and public health, monitoring, prevention and control. Pieejams: ecdc.europa.eu). Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas, Pasaules Dzīvnieku veselības organizācijas un Pasaules Veselības organizācijas 2021. gada 20. janvāra riska ziņojumā par SARS-CoV-2 izplatību kažokzvēru vidū secināts, ka vīrusa SARS-CoV-2 izplatības un jaunu vīrusa variantu rašanās risks Eiropā esošajās dzīvnieku novietnēs ir uzskatāms par lielu, ņemot vērā šo novietņu skaitu, apstiprināto Covid-19 infekcijas gadījumu skaitu cilvēku vidū, kā arī saimniecībās audzēto kažokzvēru un dzīvnieku novietņu darbinieku saslimšanas gadījumu skaitu (*sk.: World Health Organization. SARS-CoV-2 in animals used for fur farming. Pieejams: woah.org*).

Latvijā laikā no 2021. gada 18. aprīļa līdz 12. novembrim Biomedicīnas centrs veica vīrusa genoma sekvencēšanu kopumā 21 izolātam no tiem SARS-CoV-2 vīrusa izolātiem, kas bija iegūti no inficētajiem SIA „Baltic Devon Mink” novietnes darbiniekiem. Sekvencēšanas rezultātā tika pierādīts, ka 15 no 16 kvalitatīvajām vīrusa genoma sekvencēm ir gan savstarpēji cieši radniecīgas, gan radniecīgas ar tiem vīrusa izolātiem, kas iegūti no ūdelēm. Tas liecinājis par vienotu vīrusa izcelsmi. Tuvā radniecība starp analizētajiem no ūdelēm un no cilvēkiem iegūtajiem izolātiem norādījusi uz sugu barjeras atkārtotu šķērsošanu. Jaunu mutāciju identificēšana no ūdelēm iegūtos vīrusa izolātos liecinājusi par vīrusa evolūcijai labvēlīgiem apstākļiem, kas var novest pie bīstamāku SARS-CoV-2 vīrusa variantu izveidošanās. Turklāt jau 2021. gada 13. augustā tika atklāta bīstamu mutāciju (P681R, T478K un L452R) klātbūtne no ūdelēm iegūtā izolātā. Tas nozīmējis, ka ir izveidojušies tādi vīrusa varianti, kuru transmisijas ātrums un antivielu neitralizācijas efektivitāte ir pielīdzināma tobrīd dominējošajam vīrusa *Delta* paveidam (B.1.617.2). Atkārtota inficēšanās gadījumu konstatēšana novietnē sešu mēnešu laikā liecinājusi par to, ka ūdeļu vidū neveidojas ilgstoša imunitāte, kaut arī antivielu testi ir pozitīvi. Tādējādi ūdeļu novietne kļuvusi par SARS-CoV-2 vīrusa rezervuāru un radījusi nopietnus ilglaicīgus epidemioloģiskos draudus dzīvniekiem un cilvēkiem. Pamatojoties uz šo pētījumu, Slimību kontroles centrs sagatavoja Riska novērtējumu, kurā norādīja arī uz novietnes ūdeļu populācijā cirkulējošā SARS-CoV-2 vīrusa mutācijām, kas rada epidemioloģiski vēl bīstamāka vīrusa variantā attīstības risku.

Eiropas Savienības Tiesa ir secinājusi: ja tiek noteikti preču un pakalpojumu kvantitatīvie ierobežojumi, starp interesēm, kuras aizsargā LESD 36. pants, cilvēku veselības un dzīvības aizsardzība ieņem pirmo vietu, un

dalībvalstu ziņā ir lemsana par līmeni, kādā tās plāno nodrošināt sabiedrības veselības aizsardzību, un par to, kā šis līmenis būtu jāsasniedz (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2016. gada 19. oktobra sprieduma C-148/15 „Deutsche Parkinson Vereinigung” 30. punktu*).

Satversmes tiesa secina, ka no apstrīdētās normas izrietošais pamattiesību ierobežojums ir vērsts uz to, lai novērstu potenciāli bīstamu SARS-CoV-2 vīrusa mutāciju veidošanos tādos gadījumos, ja no ārvalstīm tiktu ievestas inficētas ūdeles. Šādas ūdeles varētu novest pie vēl plašākas SARS-CoV-2 vīrusa izplatības un tādējādi apdraudēt cilvēku veselību. Tātad apstrīdētajā normā ietvertais tiesību uz īpašumu ierobežojums ir vērsts uz to, lai nodrošinātu citu cilvēku tiesību aizsardzību.

14.2. Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra sēdē sniegtā informācija par to personu skaitu, kuras saslimušas ar Covid-19, kā arī par jauna SARS-CoV-2 varianta – *Omicron* – izplatīšanos un par SARS-CoV-2 vīrusa mutācijām ūdeļu novietnē liecināja, ka jaunu SARS-CoV-2 variantu izplatīšanās varētu vēl vairāk palielināt veselības aprūpes iestāžu noslodzi saistībā ar lielu Covid-19 slimnieku skaitu (*sk. Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra ārkārtas sēdes videoierakstu. Pieejams: mk.gov.lv*).

Tātad strauja, nekontrolēta Covid-19 infekcijas izplatība rada būtisku visas sabiedrības apdraudējumu, jo gan tā, gan arī jaunu SARS-CoV-2 variantu rašanās un izplatīšanās varēja izraisīt veselības nozares pārslodzi un apdraudēt veselības aprūpes un ārstniecības pakalpojumu nepārtrauktību. Lai šādu situāciju novērstu, var būt nepieciešams ierobežot veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību. Piemēram, ārkārtējā situācija ar Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojumu Nr. 655 „Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” tika izsludināta citstarp veselības aprūpes sistēmas pārslodzes riska mazināšanas nolūkā, un saskaņā ar šo rīkojumu tika ierobežota atsevišķu ārstniecības pakalpojumu sniegšana (*sk. Ministru kabineta 2020. gada 6. novembra rīkojuma Nr. 655 „Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” 5.46., 5.47. un 5.48. apakšpunktu*). Veselības aprūpes sistēmas pārslodzes novēršana ir svarīga visas sabiedrības labklājībai, jo no pienācīgas veselības aprūpes sistēmas funkcionēšanas ir atkarīga visu iedzīvotāju iespēja saņemt veselības aprūpi un tādējādi īstenot savas tiesības uz veselības aizsardzību ne vien saslimstot ar Covid-19, bet arī citu veselības traucējumu gadījumā.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma legītimie mērķi ir citu cilvēku tiesību un sabiedrības labklājības aizsardzība.

15. Izvērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, Satversmes tiesai visupirms jāpārbauda tas, vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmo mērķu sasniegšanai, proti, vai ar izraudzītajiem līdzekļiem šos mērķus var sasniegt.

Pieteikuma iesniedzējas norādījušas, ka Ministru kabineta izraudzītie līdzekļi neesot piemēroti, jo neaizliedzot dzīvnieku pārvietošanu starp ūdeļu novietnēm Latvijā, bet aizliedzot ievest ūdeles no ārvalstīm, turklāt arī no tādām, kurās Covid-19 infekcija ūdelēm nekad nav konstatēta, kā arī tādām, kurās ūdeles tiek vakcinētas. Tāpat aizliegums attiecoties uz tādām valstīm, kurās ūdeļu saslimšanas gadījumi ir bijuši, bet līdz apstrīdētās normas pieņemšanas brīdim jau pilnībā novērsti.

Nefarmaceutiskie pasākumi ir zinātnē vispāratzīti efektīvi līdzekļi tādu vīrusu izplatības ierobežošanai, kuri izplatās ar pilieniem, kas izdalās no cilvēka elpceļiem, tātad arī SARS-CoV-2 vīrusa izplatības ierobežošanai. Pie šādiem pasākumiem pieder arī aizliegums ievest ūdeles no ārvalstīm. Eiropas Slimību profilakses un kontroles centrs rekomendēja izmantot nefarmaceutiskos pasākumus arī Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai un uzsvēra to, ka, izņemot vakcināciju, nefarmaceutiskie pasākumi ir efektīvākais līdzeklis infekcijas izplatības ierobežošanai (*sk. Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra 2020. gada 24. septembra publikāciju „Guidelines for the implementation of nonpharmaceutical interventions against COVID-19”*. Pieejams: ecdc.europa.eu).

Pasaules Veselības organizācijas, Pasaules Dzīvnieku veselības organizācijas un Apvienoto Nāciju Organizācijas Pārtikas un lauksaimniecības organizācijas 2021. gada 20. janvāra riska novērtējumā norādīts, ka SARS-CoV-2 starp kažokzvēru novietnēm var izplatīties dažādos veidos: tiešā saskarē ar inficētiem dzīvniekiem, netiešā kontaktā ar, piemēram, piesārņotiem materiāliem, barību vai arī novietņu darbiniekiem un apmeklētājiem, kuri pārnēsā vīrusu ar drēbēm, aprīkojumu vai transportlīdzekļiem. Infekcijas izplatīšanās iespējamība ir atkarīga no ūdeļu novietņu daudzuma un blīvuma valstī, no savienojamības starp novietnēm, pārvietojoties dzīvniekiem, cilvēkiem un transportlīdzekļiem, kā arī no dzīvnieku saslimstības uzraudzības sistēmas efektivitātes. No pieejamiem datiem un pētījumiem, kas veikti valstīs, kurās tika ziņots par Covid-19 izplatību ūdeļu novietnēs, secināts, ka darbinieki un citas personas, kas nonāk saskarsmē ar ūdelēm, ir pakļautas augstam saslimstības riskam (*sk.: World Health Organization. SARS-CoV-2 in animals used for fur farming. Pieejams: woah.org*).

SARS-CoV-2 pārvešanas risks, kas izriet no dzīvju inficētu ūdeļu pārvietošanas starp novietnēm, ir augsts (*sk.: World Organization for Animal Health. Guidance on working with farmed animals of species susceptible to infection with SARS-CoV-2. Pieejams: woah.org*).

Pārtikas un veterinārais dienests norādījis, ka nav gūta operatīva informācija no visām valstīm, kurās tiek audzētas ūdeles. Savukārt Slimību kontroles centrs vērsis uzmanību uz to, ka epidemioloģiskā situācija dinamiski mainās un jebkurā brīdī var strauji pasliktināties. SARS-CoV-2 vīrusa cirkulācijas uzraudzība katrā valstī var būt atšķirīga, līdz ar to ņemt vērā informāciju par epidemioloģisko situāciju citu valstu ūdeļu novietnēs var tikai ar ievērojamu piesardzību.

Eiropas Savienības Tiesa ir atzinusi, ka pasākums ar kvantitatīvam ierobežojumam līdzvērtīgu iedarbību var tikt pamatots ar cilvēku veselības un dzīvības aizsardzības apsvērumiem vienīgi tad, ja šis pasākums ir piemērots iecerētā mērķa īstenošanai un nepārsniedz to, kas nepieciešams šā mērķa sasniegšanai (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 1976. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 104/75 „De Peijper” 15.–17. punktu un 2015. gada 23. decembra sprieduma lietā C-333/14 „Scotch Whisky Association u. c.” 33. punktu*). Tomēr katras dalībvalsts ziņā ir tāda līmeņa noteikšana, kādā tā plāno nodrošināt sabiedrības veselības aizsardzību, un, tā kā šis līmenis dažādās dalībvalstīs var atšķirties, dalībvalstīm būtu piešķirama rīcības brīvība (*sk. Eiropas Savienības Tiesas 2016. gada 19. oktobra sprieduma C-148/15 „Deutsche Parkinson Vereinigung” 30. punktu*).

Satversmes tiesa secina: tā kā SARS-CoV-2 vīruss izplatījās ļoti strauji un tā izplatīšanās bija saistīta ar dzīvnieku, cilvēku, transportlīdzekļu un citu materiālu kustību, aizliegums ievest ūdeles Latvijā varēja mazināt iespējamo SARS-CoV-2 vīrusa un tā paveidu izplatību dzīvnieku populācijā un to cilvēku vidū, kuri nonāk saskarē ar dzīvniekiem. Ministru kabineta izraudzītie līdzekļi apstrīdētās normas spēkā esības laikā bija piemēroti leģitīmo mērķu sasniegšanai, jo ar tiem varēja tikt aizsargātas gan citu cilvēku tiesības uz veselību, gan sabiedrības labklājība.

Līdz ar to Ministru kabineta izraudzītais līdzeklis ir piemērots pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķu sasniegšanai.

16. Satversmes tiesai, vērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, jāpārbauda arī tas, vai izraudzītie līdzekļi ir nepieciešami leģitīmā mērķa

sasniegšanai, proti, vai leģitīmo mērķi nav iespējams sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kuri būtu tikpat iedarbīgi (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-01-01 14. punktu*). Saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru var sasniegt leģitīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2022. gada 10. marta sprieduma lietā Nr. 2021-24-03 28. punktu*).

16.1. Pieteikuma iesniedzējas norāda, ka Ministru kabinets esot varējis ieviest alternatīvus risinājumus apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķu sasniegšanai – aizliegt ievest ūdeles tikai no konkrētām valstīm, kurās attiecīgajā laika posmā konstatēta plaša ūdeļu inficēšanās ar Covid-19; noteikt laika posmu, kas no citām valstīm ievestajām ūdelēm jāpavada izolācijā; paredzēt, piemēram, Pārtikas un veterinārā dienesta atļaujas izsniegšanu ūdeļu ievēšanai Latvijā, ja ūdeles ir testētas un testa rezultāts ir negatīvs; noteikt aizliegumu ūdeļu pārvietošanai starp novietnēm Latvijā, nevis ūdeļu ievēšanas aizliegumu, jo Covid-19 infekcijas uzliesmojums ticis konstatēts tikai vienā no Latvijā esošajām ūdeļu novietnēm.

Savukārt Ministru kabinets uzskata, ka Pieteikuma iesniedzēju norādītie alternatīvi līdzekļi nenasiegtu pamattiesību ierobežojuma leģitīmos mērķus vismaz tādā pašā kvalitātē, jo neizslēgtu risku, ka Latvijas teritorijā no ārvalstīm var tikt ievestas potenciāli inficētas ūdeles.

Pārtikas un veterinārais dienests sakarā ar Pieteikuma iesniedzēju piedāvāto alternatīvo līdzekli – aizliegt ievest ūdeles tikai no konkrētām valstīm, kurās attiecīgajā laika posmā konstatēta plaša ūdeļu inficēšanās ar Covid-19, – norādījis, ka attiecīgā informācija ātri zaudētu savu aktualitāti Covid-19 straujās izplatības dēļ. Savukārt ievesto ūdeļu izolācija, kā arī aizliegums pārvietot ūdeles starp novietnēm Latvijā jebkurā gadījumā prasītu ūdeļu apkopi, ko var nodrošināt vienīgi cilvēki, tātad infekcijas izplatību arī cilvēku vidū nevarētu pilnībā novērst. Arī atļauju sistēmu nevarot uzskatīt par tikpat efektīvu līdzekli kā pilnīgs ūdeļu ievēšanas aizliegums, jo būtu jāvērtē gan saņemtie paraugi, gan atļaujas piešķiršanas pamatojums, tas viss prasītu daudz vairāk resursu, un to visu vajadzētu paveikt ļoti īsā laika posmā, ņemot vērā negatīva Covid-19 testa derīguma termiņu.

Vides institūts, atsaucoties uz Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes viedokli, norāda, ka ūdeles esot ļoti uzņēmīgas pret SARS-CoV-2 un tas strauji izplatoties ūdeļu audzētavās tiešu un netiešu kontaktu ceļā. Lielās ūdeļu novietnēs

esot labvēlīgi apstākļi SARS-CoV-2 vīrusa replikācijai un pārnešanai. Slimības klīniskās pazīmes ūdelēm bieži vien esot nespecifiskas un varot parādīties tikai daļai inficēto dzīvnieku, bet infekcijas skartajās saimniecībās inficēto dzīvnieku skaits esot ļoti liels, parasti sniedzoties līdz pat 100 procentiem.

16.2. Apstākļos, kad pastāv nenoteiktība un, lai aizsargātu svarīgas personu vai sabiedrības tiesības un likumiskās intereses, ir nepieciešama tūlītēja valsts rīcība, arī pamattiesību ierobežojuma samērīguma vērtēšanā būtiska nozīme ir piesardzības principam. Atbilstoši šim principam institūcijai, kas izdod normatīvo aktu un apsver, vai attiecīgajā tiesiskajā regulējumā paredzētā pamattiesību ierobežojuma leģitīmos mērķus nevarētu sasniegt tādā pašā kvalitātē ar saudzējošākiem līdzekļiem, ir tiesības šaubu gadījumā no vairākām iespējamām alternatīvām izvēlēties to risinājumu, kas ar augstāku varbūtības pakāpi nodrošinās personu vai sabiedrības tiesību un interešu aizsardzību (*sk. Satversmes tiesas 2022. gada 10. marta sprieduma lietā Nr. 2021-24-03 28. punktu*).

Pasaules Dzīvnieku veselības organizācija apkopojusi pieejamos datus par dzīvnieku saslimstību ar Covid-19 un norādījusi, ka, piemēram, līdz 2021. gada 30. septembrim bijušas ziņas par 12 dažādu sugu, tostarp ūdeļu, saslimstību 30 pasaules valstīs (*sk.: World Organization for Animal Health. SARS-CoV-2 in animals – situation report 5. Pieejams: woah.org*). Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestāde norādījusi, ka 2021. gada janvārī tika ziņots par SARS-CoV-2 vīrusa izplatību 400 ūdeļu novietnēs astoņās Eiropas Savienības valstīs (*sk.: European Food Safety Authority. Monitoring of SARS-CoV-2 infection in mustelids. Pieejams: efsa.europa.eu*). Savukārt Pasaules Dzīvnieku veselības organizācija jau līdz 2023. gada 30. jūnijam apkopojusi ziņas par 775 Covid-19 uzliesmojumiem starp 29 sugām 36 valstīs. Turklāt šajos ziņojumos uzmanība sevišķi vērsta uz to, ka Covid-19 konstatēšana dzīvniekiem ir cieši saistīta ar katras valsts īstenoto uzraudzības mehānismu un dzīvnieku saslimstība ar Covid-19, visticamāk, ir daudz augstāka. Vislielākais Covid-19 infekcijas izplatības risks, kā arī konstatēto dzīvnieku saslimšanas gadījumu skaits visās pasaules valstīs esot tieši ūdeļu novietnēs (*sk.: World Organization for Animal Health. SARS-CoV-2 in animals – situation report 22. Pieejams: woah.org*).

Nepārtraukta un pareiza biodrošības pasākumu īstenošana ūdeļu novietnēs, tostarp nefarmaceutisko metožu izmantošana, var samazināt iespējamību, ka ūdeles un cilvēki inficējas ar Covid-19. Tomēr tad, ja ūdeļu novietnē inficēšanās ar SARS-CoV-2 vīrusu jau ir notikusi, infekcija strauji izplatās dzīvnieku populācijā, izraisot plašu vīrusa cirkulāciju un risku, ka notiks vīrusa pārnese starp sugām (*sk.:*

Nielsen S. S. et al. SARS-CoV-2 in animals: susceptibility of animal species, risk for animal and public health, monitoring, prevention and control. Pieejams: ecdc.europa.eu).

Pirms apstrīdētā norma tika pieņemta, Covid-19 ierobežošanas noteikumi paredzēja dažādus biodrošības pasākumus Covid-19 izplatības mazināšanai ūdeļu novietnēs, tostarp arī sejas masku valkāšanu, apģērba un apavu maiņu, roku un saskares virsmu dezinficēšanu, videonovērošanas ierīkošanu (sk. *Covid-19 ierobežošanas noteikumus redakcijā, kas bija spēkā līdz 2021. gada 24. decembrim*). Tomēr iknedēļas ar Covid-19 saslimušo un mirušo ūdeļu monitoringa ietvaros vienā no Latvijā esošajām ūdeļu novietnēm tika konstatēts Covid-19 uzliesmojums un tādējādi secināts, ka iepriekš noteiktās stingrās epidemioloģiskās drošības prasības nenovērš ūdeļu inficēšanos ar vīrusu un saslimstību (sk.: *Nielsen S. S. et al. SARS-CoV-2 in animals: susceptibility of animal species, risk for animal and public health, monitoring, prevention and control. Pieejams: ecdc.europa.eu*).

Daļa no Pieteikuma iesniedzēju norādītajiem alternatīvajiem līdzekļiem pēc būtības ir vērsti uz to, lai tiktu noteiktas stingrākas epidemioloģiskās drošības prasības un būtu atļauts ievest no citām valstīm Latvijas teritorijā ūdeles. Satversmes tiesa secina, ka šādi alternatīvi līdzekļi nesasniedtu pamattiesību ierobežojuma leģitīmos mērķus vismaz tādā pašā kvalitātē, jo neizslēgtu iespēju, ka Latvijā var tikt ievestas ar Covid-19 inficētas ūdeles. Kā to savā viedoklī norāda Vides institūts, Covid-19 ir respiratora infekcija, kura pēc nonākšanas ūdeļu novietnē strauji izplatās, tā ka ar Covid-19 var saslimt līdz pat 100 procentiem ūdeļu, un esot pierādīts, ka gadījumos, kad notiek SARS-CoV-2 vīrusa pārnese starp cilvēku un ūdeli, rodas neprognozējamu vīrusa mutāciju veidošanās risks. Satversmes tiesa secina, ka nepastāv tādas datubāzes, kurās varētu iegūt operatīvu informāciju par dažādās valstīs konstatētajiem Covid-19 saslimšanas gadījumiem ūdeļu vidū, un ka arī SARS-CoV-2 vīrusa uzraudzības mehānismi dažādās valstīs ir atšķirīgi.

Tādējādi nedz aizliegums ievest ūdeles tikai no konkrētām valstīm, kurās attiecīgajā laika posmā konstatēta ūdeļu inficēšanās ar Covid-19, nedz karantīnas paredzēšana ievestajām ūdelēm, nedz arī ievēšanas atļauju sistēma nevar nodrošināt to, ka Latvijas teritorijā netiek ievestas ar Covid-19 inficētas ūdeles un tās nenonāk kontaktā ar cilvēkiem. Savukārt aizliegums pārvietot ūdeles starp novietnēm Latvijā nav uzskatāms par alternatīvu līdzekli apstrīdētajā normā ietvertā ierobežojuma leģitīmo mērķu sasniegšanai, jo tas acīmredzami nevar

novērst Ministru kabineta identificēto risku – ar Covid-19 inficētu ūdeļu ieviešanu no ārvalstīm.

Līdz ar to nav citu, saudzējošāku līdzekļu, ar kuriem pamattiesību ierobežojuma leģitīmos mērķus būtu iespējams sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē.

17. Lai izvērtētu pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, jāpārlicinās arī par to, vai nelabvēlīgās sekas, kas personai rodas tās pamattiesību ierobežošanas rezultātā, nav lielākas par labumu, ko no šā ierobežojuma gūst sabiedrība kopumā. Tādējādi Satversmes tiesai jānoskaidro izskatāmajā lietā līdzsvarojamās intereses un jānoteic, kurām no šīm interesēm būtu piešķirama prioritāte.

Izskatāmajā lietā ir līdzsvarojamās komersantu, kuri nodarbojas ar ūdeļu ieviešanu no ārvalstīm, tiesības turpināt jau uzsākto komercdarbību un gūt no tās labumu, no vienas puses, un apstrīdētajā normā noteiktā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķu aptvertās cilvēku veselības un sabiedrības labklājības intereses, no otras puses.

Līdz ar to Satversmes tiesai jāpārbauda, vai ar apstrīdēto normu ir panākts taisnīgs līdzsvars starp šīm dažādajām tiesībām un likumiskajām interesēm.

17.1. Pieteikuma iesniedzējas pauž viedokli, ka apstrīdētajā normā noteiktā pamattiesību ierobežojuma dēļ Latvijas ekonomikai tiek nodarīts kaitējums, jo samazinoties darba vietu skaits un nodokļu ieņēmumi no komercdarbības, kuras veikšanai esot nepieciešama ūdeļu ieviešana no ārvalstīm.

Tomēr izskatāmajā lietā ir jāņem vērā arī ar apstrīdētajā normā noteikto ierobežojumu aizsargāto tiesību un likumisko interešu nozīme. Tiesības uz veselības aizsardzību tieši attiecas uz ikvienu personu un ir būtisks priekšnoteikums jebkuru citu personas pamattiesību īstenošanai. Satversmes tiesa iepriekš, vērtējot līdzsvaru starp komersantu tiesībām un interesēm un sabiedrības veselības aizsardzību citu Covid-19 izplatības ierobežošanai noteiktu pasākumu sakarā, ir atzinusi, ka ar šādiem pasākumiem aizsargātās sabiedrības intereses var būt svarīgākas nekā atsevišķu komersantu tiesības un intereses. Arī izskatāmajā lietā labumu no pamattiesību ierobežojuma – ūdeļu ieviešanas aizlieguma – gūst visa sabiedrība, turklāt daudzējādos aspektos, jo attiecīgais regulējums pasargā gan tieši pašus cilvēkus no saslimšanas, gan arī veselības aprūpes sistēmu no pārslodzes. Ievērojot Covid-19 izraisošā vīrusa izplatību un tās radītos draudus veselības sistēmai, atsevišķu komersantu likumiskās intereses nevar tikt nostādītas

augstāk par visas sabiedrības interesēm (*sal. sk. Satversmes tiesas 2020. gada 11. decembra sprieduma lietā Nr. 2020-26-0106 22.1. punktu*).

Satversmes tiesa ņem vērā arī to, ka apstrīdētā norma bija spēkā gandrīz gadu un tika grozīta tad, kad tika konstatēts, ka saslimstība ar Covid-19 samazinājusies visā sabiedrībā, visās vecuma grupās un visos reģionos, tāpat epidemioloģiskā situācija bija uzlabojusies arī ūdeļu novietnēs un vairs nepastāvēja būtiska sabiedrības veselības kaitējuma risks. Lai gan 2022. gada grozījumu Covid-19 ierobežošanas noteikumu anotācijā norādīts, ka atcelt aizliegumu ievest Latvijas teritorijā ūdeles no ārvalstīm būtu iespējams, ja tās būtu vakcinētas, tomēr jāņem vērā, ka nedz apstrīdētās normas spēkā esības laikā, nedz šobrīd attiecīga vakcīna nav apstiprināta (*sk. 2022. gada grozījumu Covid-19 ierobežošanas noteikumos sākotnējās ietekmes izvērtējumu (anotāciju)*). Pieejams: tap.mk.gov.lv). Proti, apstrīdētās normas spēkā esības laikā, kad ne tikai nebija nekādas iespējas ūdeles pirms ieviešanas Latvijā vakcinēt, bet saistībā ar augsto Covid-19 infekcijas izplatības risku bija pilnīgi nepieciešams mazināt iespējamo vīrusa transmisiju no ūdelēm uz cilvēkiem, Ministru kabineta veiktie pasākumi bija piemēroti tam, lai ar augstāku varbūtības pakāpi pasargātu cilvēkus no saslimšanas ar Covid-19 un veselības aprūpes sistēmu no pārslodzes.

Tāpat jāņem vērā, ka apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma spēkā esības laikā Pieteikuma iesniedzējas turpināja savu komercdarbību, jo apstrīdētā norma neizliedza to darbību pilnībā. Komercedarbība ir saistīta ar iniciatīvu un drosmi, jo komersants darbojas pastāvīga riska un ekonomiskās nenoteiktības apstākļos, proti, tā ir saistīta ar daudzām grūtībām un neparedzētām situācijām, kuras var rasties gan paša komersanta pieņemto lēmumu rezultātā, gan no komersanta neatkarīgu apstākļu dēļ (*sk. Satversmes tiesas 2011. gada 20. maija sprieduma lietā Nr. 2010-70-01 17. punktu*). Pieteikuma iesniedzējas nav norādījušas un arī Satversmes tiesa nekonstatē, ka apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums būtu noteikts kā patvaļīgas diskriminācijas vai slēptas ierobežošanas līdzeklis LESD 36. panta izpratnē.

17.2. Tiesībsargs pievērsis uzmanību tam, ka apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums neatbilstot samērīguma principam, jo neparedzot kompensējošus mehānismus, un norādījis, ka, piemēram, lielajiem tirdzniecības centriem par tiem noteiktajiem komercdarbības ierobežojumiem Ministru kabinets paredzējis īpašus kompensējošus mehānismus – valsts atbalstu, kas ļāvis mazināt tiem nodarītos zaudējumus.

Savukārt Ministru kabinets norāda, ka ūdeļu audzēšana kažokādu ieguvei neesot uzskatīta par prioritāri atbalstāmu nozari ekonomikas atveseļošanās posmā pēc Covid-19 krīzes. Ministru kabineta rīcība neesot varējusi radīt tiesisko paļāvību uz to, ka zaudējumu kompensācijas mehānisms tiks paredzēts visiem komersantiem, kuru komercdarbība tiek ierobežota. Tas, ka lielo tirdzniecības centru īpašniekiem bija nodrošināta iespēja saņemt atbalstu to īpašumā esošo tirdzniecības centru nomas apgrozījuma krituma kompensācijai, nenozīmē to, ka šāds pats atbalsts būtu jāparedz arī komersantiem, kuri nodarbojas ar ūdeļu ieviešanu no ārvalstīm. Ūdeļu audzētājiem atšķirībā no lielajiem tirdzniecības centriem komercdarbība netika aizliegta vispār, bet nekontrolētas Covid-19 infekcijas izplatības novēršanas labad tika noteikts aizliegums ievest ūdeles no citām valstīm.

Satversmes tiesa ir atzinusi: no Satversmes 105. panta neizriet, ka Covid-19 infekcijas dēļ noteikto tiesību uz īpašumu ierobežošanas gadījumā būtu nepieciešama kompensācija, lai gan tās esība tomēr ir ņemama vērā, vērtējot ierobežojuma samērīgumu (*sk. Satversmes tiesas 2020. gada 11. decembra sprieduma lietā Nr. 2020-26-0106 22.2.3. punktu*). Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka kompensācijas neesība ir viens no faktoriem, kas jāņem vērā, lai noteiktu, vai ir ievērots taisnīgs līdzsvars, taču tās neesība pati par sevi nevar būt par pamatu secinājumam, ka ir pārkāptas personas tiesības uz īpašumu (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2019. gada 12. novembra sprieduma lietā „Affaire S.A. Bio d'Ardenne c. Belgique”, pieteikums Nr. 44457/11, 51. punktu*).

Lai gan kompensācija par apstrīdētajā normā noteikto ierobežojumu netika noteikta, Ministru kabinets paredzēja mehānismus, ar kuriem ārkārtējā situācijā noteikto ierobežojumu sekas tika mazinātas. Proti, Covid-19 izplatības ierobežošanas pasākumu skartajiem komersantiem saskaņā ar Ministru kabineta 2020. gada 19. marta noteikumiem Nr. 150 „Noteikumi par garantijām saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” un 2020. gada 19. marta noteikumiem Nr. 149 „Noteikumi par apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem saimnieciskās darbības veicējiem, kuru darbību ietekmējusi Covid-19 izplatība” bija iespēja saņemt valsts atbalstu, kas ļāva mazināt tiem nodarītos zaudējumus. Ar iepriekš minētajiem finanšu instrumentiem tika sniegts mērķtiecīgs atbalsts un nodrošināts tas, ka komercdarbības veicējiem ir pietiekama likviditāte un apgrozāmie līdzekļi, lai novērstu tiem nodarīto kaitējumu un saglabātu savas komercdarbības nepārtrauktību Covid-19 infekcijas uzliesmojuma laikā un pēc tam. Attiecīgie atbalsta pasākumi bija pieejami komersantiem

neatkarīgi no to darbības nozares. No lietas materiāliem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējas šiem atbalsta pasākumiem nav pieteikušās.

Ņemot vērā visu iepriekš minēto, jāatzīst, ka sabiedrības ieguvums no apstrīdētajā normā ietvertā ierobežojuma apstākļos, kad bija nepieciešams mazināt iespējamo Covid-19 izraisošā vīrusa transmisiju no ūdelēm uz cilvēkiem un tādējādi aizsargāt cilvēku veselību un sabiedrības labklājību, ir lielāks nekā Pieteikuma iesniedzējām radītās nelabvēlīgās sekas.

Līdz ar to apstrīdētajā normā ietvertais personas pamattiesību ierobežojums ir samērīgs un apstrīdētā norma atbilst Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem.

Nolēmumu daļa

Pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 30.–32. pantu, Satversmes tiesa

nosprieda:

atzīt Ministru kabineta 2021. gada 28. septembra noteikumu Nr. 662 „Epidemioloģiskās drošības pasākumi Covid-19 infekcijas izplatības ierobežošanai” 244. punktu redakcijā, kas bija spēkā no 2021. gada 24. decembra līdz 2022. gada 16. decembrim, par atbilstošu Latvijas Republikas Satversmes 105. panta pirmajiem trim teikumiem.

Spridums ir galīgs un nepārsūdzams.

Spridums stājas spēkā tā publicēšanas dienā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs

Aldis Laviņš